

FOTOMONTAGE MET CONTACTMASKERS

Paul Cancelier

VOORWOORD

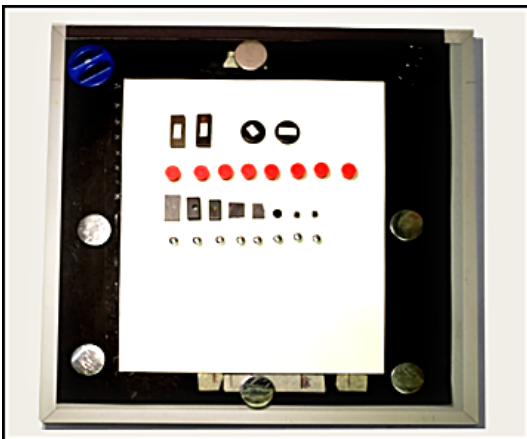
Ter herinnering, het principe van de fotomontage is het combineren van verschillende beelden uit verschillende bronnen om ze samen te reproduceren op éénzelfde print, waardoor de illusie ontstaat dat alle elementen deel uitmaken van dezelfde gefotografeerde scène. De hier omschreven techniek wordt met een analoge vergroter uitgevoerd en vergt vaak veel maskerwerk.

Wanneer het masker op een bepaalde hoogte tussen de vergrotingslens en het gevoelige papier wordt gehouden, vereist het veel ervaring om een succesvolle fotomontage te maken. Ditt wordt met name gedaan door Jerry Uelsmann, een zilverdruk-virtuoos die tot 7 vergroters gebruikt om één enkele foto samen te stellen. Dit onderwerp is goed gedocumenteerd (lees bijvoorbeeld in Tim Rudman's uitstekende "The Photographer's Master Printing Course", hoofdstuk "Multiple Printing").

Fotomontage kan ook worden gedaan met behulp van maskers en contra-maskers die in direct contact met het gevoelige oppervlak worden geplaatst. Hoewel deze methode minder verbreid is, is ze naar mijn mening minder onzeker en toegankelijker dan de vorige.

Ze verdient het om beter bekend te zijn.

NODIGE UITRUSTING.

1- Een ijzeren plaat vervangt het margeerraam.

Haar afmetingen moeten daarom groter zijn dan die van het gebruikte fotopapier; anti-slip voeten en een gids om het papier op een betrouwbare manier te positioneren zijn ook belangrijk (persoonlijk gebruik ik een decoratief magneetbord van 45cmx45cm).

2- Veel grote (ter grootte van een 5€-stuk) en kleine sterke magneten .

3- Een kader met een venster op de afmetingen van de eindprint, zelf te maken in zwart karton.

4- Een vergroter met een groot formaat filmhouder, bij voorkeur voorzien van glas, zodat het negatief zonodig wat kan worden verplaatst. Een enkele vergroter volstaat om een succesvolle fotomontage te maken. Het beschikken over meerdere vergroters vereenvoudigt echter het werk en biedt vooral meer mogelijkheden omdat het mogelijk is om negatieven van verschillende formaten en/of met verschillende vergrotingsmaten te combineren.

5- Tekenpapier dat minstens zo groot is als het zwarte kader.

6- Een vel onbelicht RC-fotopapier voor het maken van maskers en contra-maskers (baryta moet voor dit gebruik worden uitgesloten vanwege de fysieke instabiliteit bij het wassen).

7- Een oude baryta-print van hetzelfde formaat, zo plat mogelijk, te plaatsen onder het RC-blad om de juiste hoogte van de maskers onder de lens te garanderen.

- 8- Schilderstape en sterke canvas tape zoals b.v. TESA.
- 9- Veel zwarte gouache (ik gebruik ECOLO de TALENS in een flesje van 500ml).
- 10- Baryta fotopapier
- 11- Een scalpel zoals X-ACTO en een goed vergrootglas (frontaal of staand).
- 12- LUGOL (ik gebruik een 5% jodiumoplossing + 10% kaliumjodide) en wattenstaafjes.
- 13- Retoucheermateriaal (gouache, SPOTONE,... en penselen van het KOLINSKY 00 type).
NB - Een controle van de doka lamp kan nuttig zijn, gezien de ongewone duur van de verrichtingen.

VOORBEREIDING

1. Kies een negatief dat de basis van de montage zal vormen en zoek naar andere negatieven waarvan de elementen kunnen bijgevoegd en/of ingelegd worden. Dit is een kans om oude negatieven te heroverwegen vanuit een nieuw perspectief of om nieuwe beelden te maken voor dit specifieke doel. Dit is de meest creatieve fase van het proces en vergt veel denkwerk en rijpingstijd.

Technische en esthetische regels moeten worden gerespecteerd bij het maken van deze keuze als u de montage er natuurlijk wilt laten uitzien. Voornamelijk:

- Selecteer alleen negatieven met een vergelijkbare korrel en ISO-gevoeligheid (idealiter van hetzelfde merk);

- Let op de positie van de lichtbron bij elk element om een minimum aan homogeniteit in de verlichting van het geheel te behouden;

- Vermijd het naast elkaar plaatsen van gebieden met lichte grijswaarden. De scheidslijn tussen hen zou te zichtbaar zijn en moeilijk te retoucheren. Een heldere hemel is des te makkelijker te fotograferen naarmate de aangrenzende horizon donkerder is.

2. Plaats een tekenpapier op de metaalplaat; projecteer het basisnegatief, kies vergroting en beelduitsnit, focus. Teken met een vetpotlood de hoofdlijnen van het beeld, waarbij de nadruk ligt op de contouren van de zones die door een ander beeld moeten worden vervangen.
3. Projecteer na elkaar de overige negatieven op het nog aanwezige tekenpapier en controleer door het verschuiven van de metaalplaat en/of het negatief in de filmhouder of het voldoende in het earvoor bestemde gebied past. Hier kan een negatief moeten worden weggegooid en vervangen door een ander dat oorspronkelijk niet voorzien was.
4. Vervang de schets door een met plakband strak gespannen oude baryta print (rugkant boven) om de benodigde dikte te vormen. Controleer de uiteindelijke focus en blokkeer deze indien mogelijk tot het einde van het proces.
5. Maak een teststrip en plaats een RC-papier op deze dikte; belicht het met een zachte filtering om een zo gedetailleerd mogelijk beeld te verkrijgen en tegelijkertijd donkere waarden te vermijden. Indien nodig worden de randen van het vel met enkele magneten verzwaard.
6. Ontwikkel, fixeer en was even de RC-print. Indien deze print geschikt is, heeft men de dikte van de baryta print niet meer nodig en kan deze worden verwijderd. Breng na het drogen zwarte gouache met een penseel aan op de achterkant van de RC-print.
Een goed effen laag volstaat.
7. Nadat de gouache is gedroogd, wordt de omtrek van de maskers en contra-maskers met een scalpel, en met behulp van een loep en een goede frontale verlichting, met veel zorg uitgesneden.
8. Bepaal aan de hand van teststrips, voor elk negatief dat betrokken is bij de fotomontage, de belichtingstijd, de multigrade filters en, indien nodig, de passende weerhoud- en doordrukmanipuleringen. Dit is een andere creatieve stap waarbij de waarden van elk

bijgedragen element zorgvuldig moeten worden afgewogen om het evenwicht van het geheel te waarborgen.

REALISATIE VAN DE FOTOMONTAGE

9. Bevestig een onbelicht vel barietpapier op alle vier de hoeken van de plaat met tape. Plaats het basisnegatief terug in de filmhouder, open het diafragma tot het maximum, verwijder de multigrade filter en schuif de rode filter voor de lens. Zet de vergroter aan en centreer vervolgens de plaat om de gewenste beelduitsnit te vinden. Schakel dan de stroom uit.
10. De RC-print wordt gereconstitueerd door alle maskers en contra-maskers zeer zorgvuldig opnieuw te monteren en nauwkeurig op het barietpapier te leggen. Het geheel is vastgezet met enkele magneten. De perfectie van elke voeg moet met de vingertop worden gecontroleerd.
11. Zet de vergroter aan. De metaalplaat kan opnieuw wat moeten worden verschoven tot de twee beelden precies samenvallen, met bijzondere aandacht voor het samenvallen van de details aan de tegenovergestelde uiteinden van het beeld. De zorg die in dit stadium wordt besteed, zal bepalend zijn voor de nodige postproductie en voor de kwaliteit van het eindresultaat. In deze fase schakel ik meestal de dokalamp uit. Zet de vergroter uit, regel het werkdiafragma en herplaats de multigrade filter. Schuif rode filter weg.
12. Verwijder het masker dat het met het basisnegatief te belichten gebied bedekt en verzwaar het contra-masker rond deze zone met magneten. Bevestig het zwarte kader er overheen met magneten. Belicht voor de gewenste tijd. Verwijder het zwarte kader en plaats met dezelfde zorg het masker opnieuw terug in de RC-print.
13. Vervang het basisnegatief door het tweede negatief, open volledig het diafragma, verwijder de multigrade filter en schuif de rode filter voor de lens. Verwijder het masker van de overeenkomende zone, verzwaar het contra-masker en bevestig het zwarte kader er weer overheen met magneten. Zet de vergroter aan en verplaats de metaalplaat om het tweede beeld in het kader te plaatsen. Schakel de vergroter uit, stel het werkdiafragma en de multigrade filter terug in. Schuif het rode filter weg. Belicht voor de gewenste tijd.
14. Herhaal dit proces met eventuele andere negatieven.
15. Verwijder het zwarte kader, alle maskers en het belichte papier. Ontwikkel, fixeer, was gedurende ten minste 5 minuten en droog.

POSTPRODUCTIE

16. De contouren van de verschillende gecombineerde negatief onderdelen zullen onvermijdelijk als zwarte lijnen op de print verschijnen. Ze zullen moeten worden verzwakt of zelfs gebleekt met LUGOL. Er zullen waarschijnlijk meerdere beurten nodig zijn; de werking van het product kan altijd worden gestopt met een beetje fixeermiddel op een wattenstaafje. Dit precisiewerk kan het beste worden gedaan met de print bevestigd op een glazen ruit, en onder goede verlichting.
17. Dompel de print even onder in het fixeerbade en geef hem daarna een grondige wasbeurt. Droog en plaats hem eventueel onder een pers. Doe ten slotte het nodige retoucheerwerk.

21 april 2020
Paul Cancelier
(vertaling: J. Kevers)